

Eiropas Savienības normatīvais regulējums: Kas mūs sagaida nākotnē?

Mārtiņš Zemītis
Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā vadītāja vietnieks
29.septembris

#EUGreenDeal

”

Eiropas Zaļais kurss ir Eiropas izaugsmes stratēģija. Tas ir ceļš uz zaļu, digitālu un noturīgu ekonomiskās krīzes pārvarēšanu. Eiropas Savienībai jābūt pasaules līderim aprites ekonomikā un ilgtspējīgā būvniecībā, īstenojot ‘renovāciju vilni’.

*Prezidentes von der Leijenas
Runa par stāvokli Eiropas Savienībā*

”

#EUGreenDeal

European
Commission

Arvien ambiciozāki klimata mērķi

2014-2019

Enerģētikas Savienība ar nākotnē vērstu klimata izmaiņu politiku

Jean Claude Juncker, 2014

Mērķi

40% samazinājums SEG emisijām līdz 2030.gadam, salīdzinot ar 1990.gadu

32% atjaunojamie resursi enerģijas patēriņā

32,5% enerģijas ietaupījums, salīdzinot ar «neko nedarīt» scenāriju

Progress

Ja tiek pilnībā ieviests un īstenots viss tiesiskais ietvars: **45%** SEG emisiju samazinājums līdz 2030.gadam

2021-2030-2050

Eiropas Zaļais kurss – Eiropas klimata likums

Ursula von der Leyen, 2019

Mērķi

• **55%** samazinājums SEG emisijās līdz 2030.gadam

• Klimata neitralitāte jeb «**neto 0**» emisijas līdz 2050.gadam

EIROPAS KLIMATA LIKUMS

TĪRA
ENERĢIJA

INVESTĪCIJAS
ILGTSPĒJĪGĀ MOBILITĀTĒ

BIO
DAUDZVEIDĪBA

VIDEI NEKAITĪGA
RŪPNIECĪBA

Eiropas zaļais kurss

NO LAUKA
LĪDZ GALDAM

NULLES
PIESĀRŅOJUMS

ZAĻĀ LĪDERĪBA
PASAULĒ

TAISNĪGAS
PĀRMAIŅAS IKVIENAM

ENERGO
EFEKTIVĀTĒ

ILGTSPĒJĪGS
FINANSĒSĒJUMS

COVID-19 laikā ēkas kļuvušas par mūsu dzīves epicentru

Miljoniem eiropiešu, arī Latvijā, mājas kļuvušas par **ikdienas dzīves centru**: tās ir vienlaikus attālinātā darba «birojs», «klase» skolēniem un studentiem, iepirkšanās un izklaides vieta

- Investīcijas ēku sektorā **dod nepieciešamo stimulu** būvniecības sektoram un ekonomikas atveseļošanai pēc *Covid-19*
- «Renovāciju vilnis» **rada liela mēroga pārmaiņas** mūsu pilsētās, sabiedrībā, ikdienas paradumos un publiskajā ārtelpā, padarot tās zaļākas un viedākas

Kāpēc nepieciešams energoefektīvs ēku sektors?

Klimatneitralitāte un ekonomikas atveseļošana

Ēku sektors ir viens no **lielākajiem enerģijas patērētājiem** Eiropā, un tas ģenerē vairāk nekā vienu trešdaļu no visām ES emisijām, vienlaikus šobrīd eksistē visas tehnoloģijas, lai uzbūvētu «gandrīz nulles enerģijas ēkas»

Nepieciešama efektīva rīcība, lai padarītu Eiropas ēkas klimata neitrālas, jo:

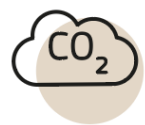
- tikai 1% no visām ēkām tiek renovētas energoefektīvi,
- ~75% no visām ēkām ir energo neefektīvas (Latvijā: ~94%)
- ~85-95% no šodienas ēkām tiks izmantotas 2050.gadā (kad visam sektoram jābūt energoefektīvam)

Tāpēc, līdz 2030.gadam Eiropas Savienībā:

- Jārenovē 35 miljoni energoefektīvu ēku
- Tiks radīts nozīmīgs skaits jaunu, zaļu darba vietu būvniecības un saistītos sektors
- Katrs investīciju miljons rada 12-18 jaunas, vietējās darba vietas

Transformācija ēku sektorā: ceļš uz radikāli jaunām ēkām

Dekarbonizācija siltumapgādes un augstumapgādes sistēmās

Enerģijas nabadzības un **neefektīvāko ēku skaita mazināšana**

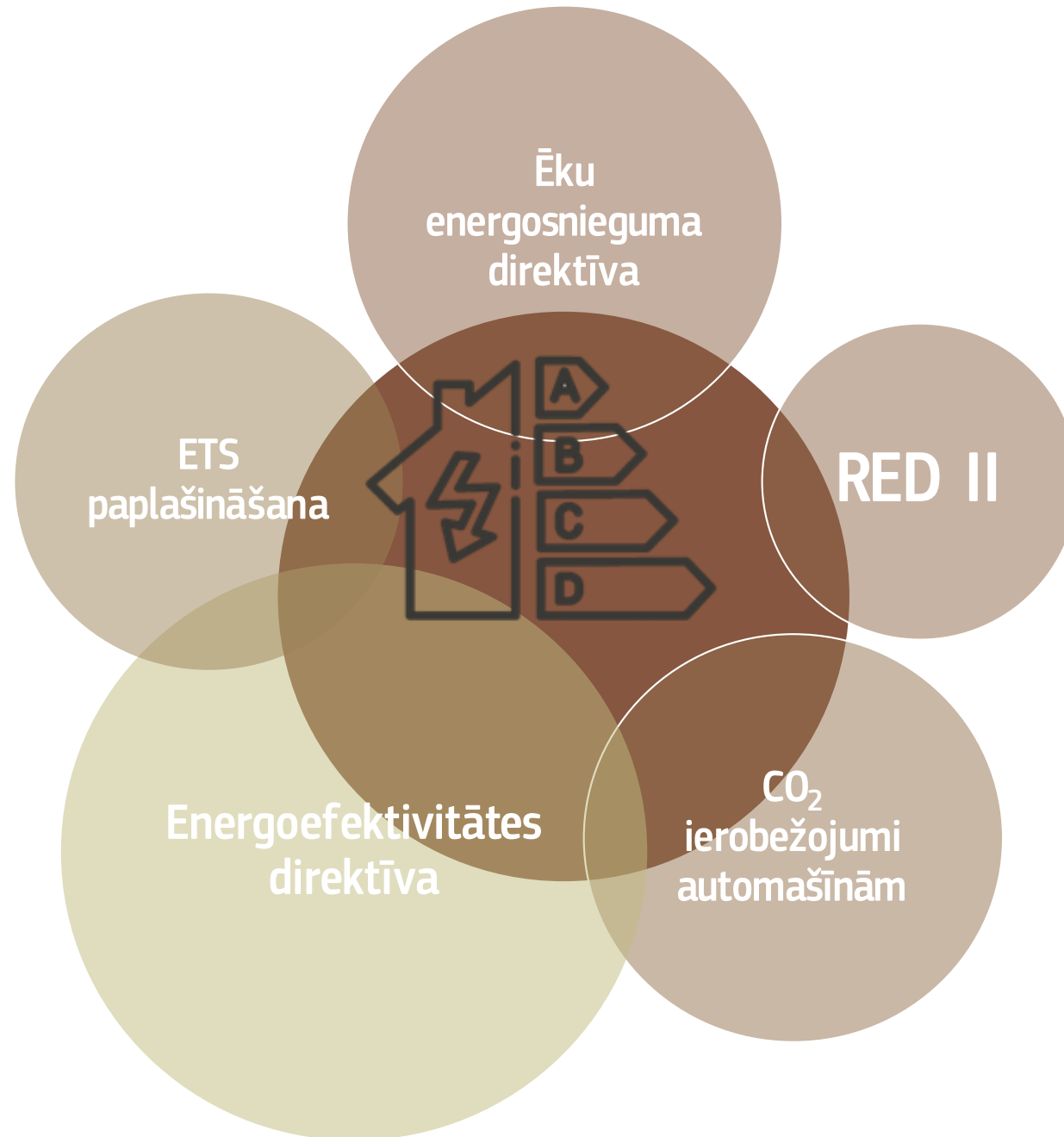
Publisko ēku un sociālās infrastruktūras dekarbonizācija
skolas, universitātes, slimnīcas un administratīvās ēkas

Regulējoši mēri (normas), finansēšanas un tehniskās palīdzības instrumenti, lai samazinātu šķēršļus visā būvniecības ciklā no būvniecības ieceres un skiču projekta līdz finansēšanai, būvniecībai un nodošanai ekspluatācijā

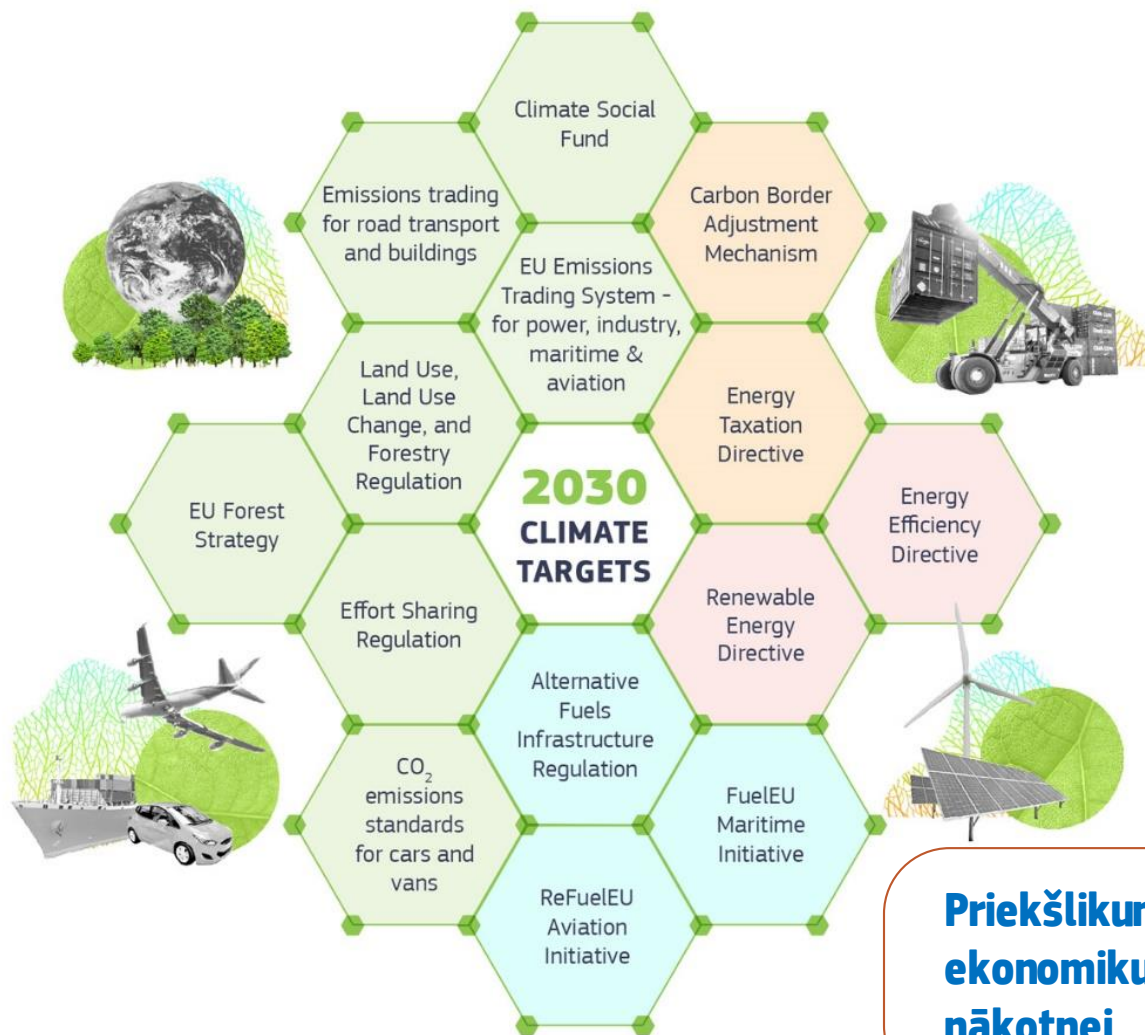
ES likumdošanas ietvars energoefektīvām ēkām

- **Atjaunojamo energoresursu direktīva** – nosaka atjaunojamo resursu izmantošanas palielināšanas mērķus, īpaši siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmās
- **Energoefektivitātes direktīva** – nosaka kopējo ES mērķi – 36-39% līdz 2030.gadam, salīdzinājumā ar «nekā nedarīšanas» bāzes scenāriju - un vienoto aprēķinu metodoloģiju, lai šo mērķi sasniegtu
- **Ēku energosnieguma direktīva (EPBD)** – prasa ES dalībvalstīm noteikt cenu ziņā optimālus energosnieguma nosacījumus jaunām ēkām un lielu objektu renovācijai
- **Energoserifikācijas sistēma** – ir jāizsniedz energosertifikāts, kad ēka tiek nodota ekspluatācijā, pārdota vai izīrēta, jāizveido inspekciju sistēma apkures un gaisa kondicionēšanas sistēmu uzturēšanai

Fit for 55

Priekšlikumu pakotne “Fit for 55”

Lai īstenotu Eiropas Zaļo kursu:

- 55% SEG emisiju

samazinājums līdz 2030. g., virzoties uz klimata neitralitāti jeb «neto 0» emisijaam līdz 2050. gadam

Priekšlikumu mērķis ir fundamentāli pārveidot ekonomiku un sabiedrību taisnīgai un zaļai nākotnei

Energoefektivitātes direktīvas grozījumu mērķi

Enerģijas taupīšanas
potenciāla izmantošana
visās ekonomikas nozarēs

Paaugstināto
energoefektivitātes mērķu
atspoguļošana (32,5% ->
36% & 39%)

Dalībvalstu nodrošināšana
ar instrumentiem, lai
sasniegtu 55% emisiju
samazināšanas mērķi 2030.
gadam

Energoefektivitāte ir priekšnoteikums visiem dekarbonizācijas scenārijiem klimata mērķu sasniegšanai

EED galvenie elementi

Saistošs kopējais ES energoefektivātes mērķis & indikatīvi nacionālie devumi

Princips 'energoefektivāte pirmajā vietā' – neatņemama politikas veidošanas un investīciju lēmumu daļa

Pastiprināts enerģijas gala patēriņa taupīšanas pienākums

Nozīmīgāka publiskā sektora piemēra loma

Pastiprināts uzsvars uz enerģētiskās nabadzības novēršanu un patērētāju iespēju stiprināšanu

ES ambīciju līmenis un mērķi

Statuss	Nav noteikts	Saistošs
Ambīciju līmenis	Vismaz -32,5% samazinājums enerģijas patēriņā	Vismaz -9% samazinājums enerģijas patēriņā
Atskaites punkts	Salīdzinājumā ar 2007.gada references scenārija projekcijām līdz 2030.gadam	Salīdzinājumā ar 2020.gada scenārija projekcijām līdz 2030.gadam (-36% enerģijas gala patēriņam un -39% primārajam enerģijas patēriņam)
Tvērums	Primārais un/vai gala enerģijas patēriņš	Primārais un gala enerģijas patēriņš
Indikatori	Primārais patēriņš 2020-2030 and gala patēriņš 2020-2030 (1128 Mtoe & 846 Mtoe)	Jauna <i>Eurostat</i> metodoloģija uskaitot ambiento siltumu un starptautisko aviāciju (1023 Mtoe & 787 Mtoe)

Dalībvalstu devums

Statuss	Indikatīvs	➔	Indikatīvs (nav izmaiņu)
Ambīciju līmenis	Nosaka pašas dalībvalstis, ņemot vērā nacionālos apstākļus un ES ambīciju līmeni	➔	Nosaka dalībvalstis, ņemot vērā rādītājus , nacionālos apstākļus un ES ambīciju līmeni
Rādītāji	n/a	➔	JAUNS: Formula balstīta uz: (i) fiksētu samazinājuma līmeni; (ii) IKP uz iedzīvotāju.; (iii) enerģijas intensitāti; (iv) izmaksu efektivitātes potenciālu
Indikatori	Primārais vai gala enerģijas patēriņš, primārie vai gala enerģijas ietaupījumi, primārā enerģijas intensitāte	➔	Primārais un gala enerģijas patēriņš
Iztrūkuma labošana	Pārvaldība	➔	Pārvaldība + pastiprināts mehānisms dalībvalsts nepietiekama progresa gadījumā

Princips 'energoefektivitāte pirmajā vietā'

Jauns 3. pants: tiesiskais pamats principa piemērošanai

Pienākums dalībvalstīm nodrošināt, ka energoefektivitātes risinājumi tiek ņemt vērā **enerģijas sistēmu** un **citū sektoru** plānošanā, rīcībpolitikas un investīciju lēmumos

Piemērošanas verifikācija noteiktās jomās

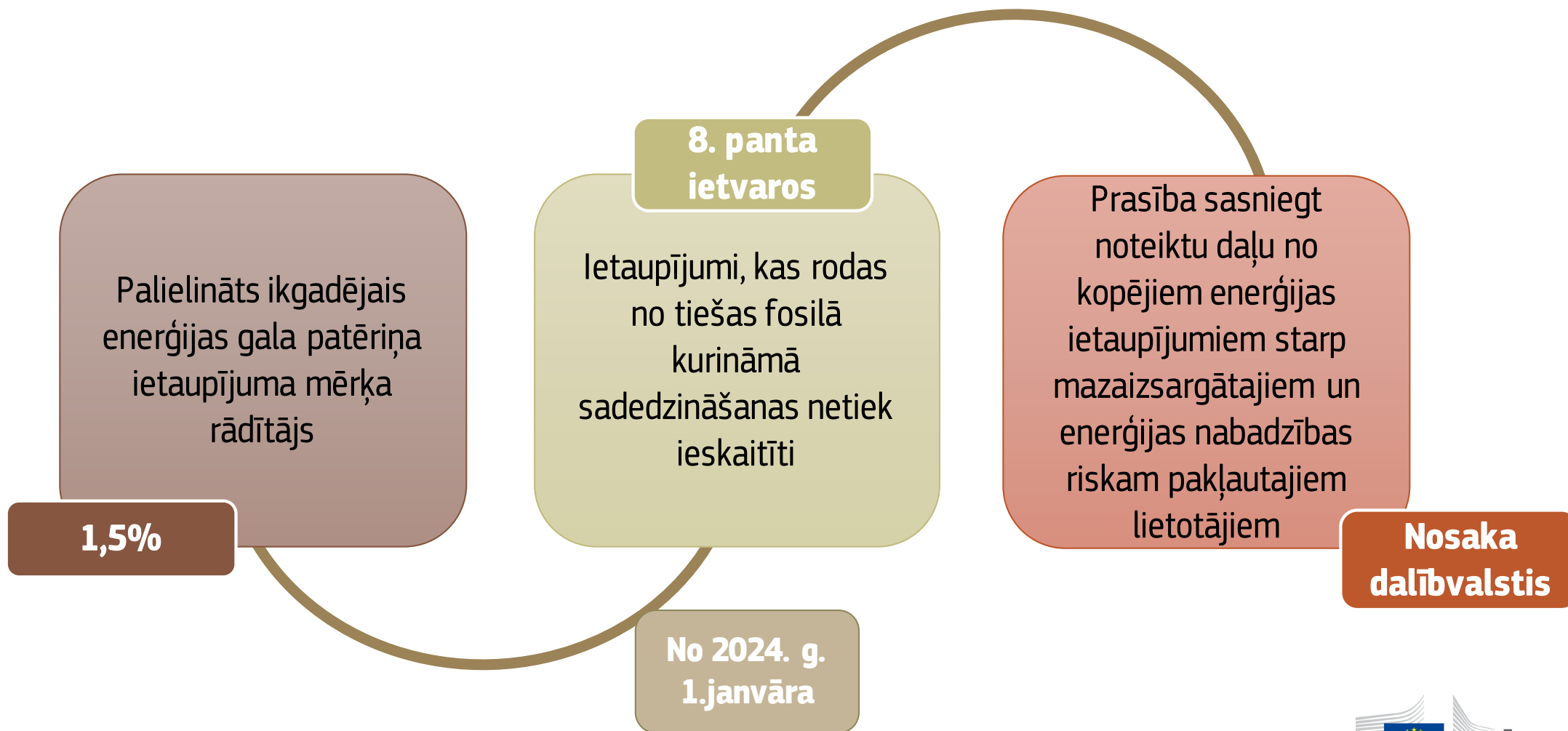
Nosacījums dalībvalstīm attīstīt un nodrošināt atbilstošu izmaksu-ieguvumu noteikšanas metodoloģiju

Uzraudzība no atbildīgās iestādes puses

Ziņošana kā daļa no pārvaldības regulējuma

Papildus izdota:
**rekomendācija
un praktiskas
vadlīnijas par
principa
piemērošanu**

Enerģijas taupīšanas pienākums

Publiskā sektora piemēra loma

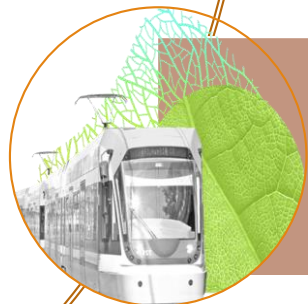

Ikgadējais enerģijas patēriņa samazināšanas mērķis **-1,7%** publiskajā sektorā (dalībvalstis definē publiskā sektora tvērumu)

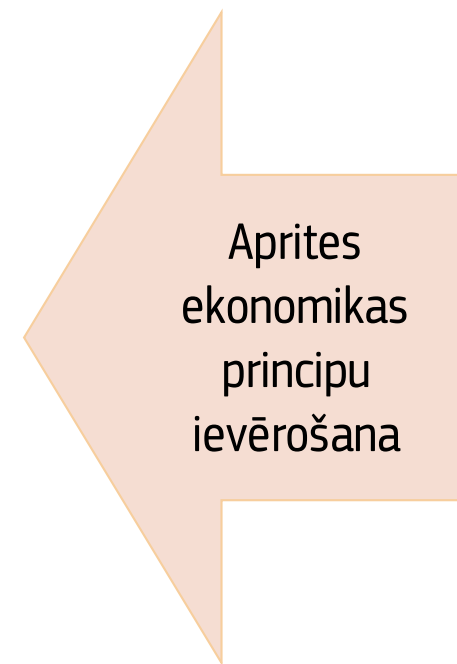

Ikgadēja renovācija **3%** no lietderīgi izmantojamās publisko telpu platības (virs 250m²), attiecas gan uz valsts, gan pašvaldību īpašumā esošām ēkām

Vairs nav iespējamās alternatīvas pieejas

Nosacījums ievērot energoefektivitātes prasības un ņemt vērā principu 'energoefektivitāte pirmajā vietā' gan valsts, gan pašvaldību sektoros

Siltumapgādes & aukstumapgādes energoefektivitāte

23.-24.
pants

Novērtēšana un plānošana, minimālās prasības

Regulāri **visaptveroši novērtējumi** nacionālo **Enerģētikas un klimata plānu ietvaros**, lai identificētu iespējas izmantot augsti efektīvas koģenerācijas un efektīvas centrāl apkures sistēmas

Pārskatītas definīcijas efektīvām centrāl apkures un aukstumapgādes sistēmām un efektīvai koģenerācijai, lai nodrošinātu, ka valsts atbalsts tiek fokusēts uz apkures un aukstumapgādes dekarbonizāciju

Nosacījums **ieviest izmaksu ziņā efektīvus risinājumus**, kas identificēti visaptverošajos novērtējumos un veicināt novērtējumu veikšanu lielajās pašvaldībās

Iekārtu līmeņa **izmaksu-ieguvumu analīze**, lai novērtētu iespējas ieviest efektīvākus risinājumus energopakalpojumu jomā

Energopakalpojumi un prasmju pieejamība

Prasmju pieejamība

26.pants

- **Prasmju līmenim** energoefektivitātes profesionāļu vidū jāatbilst tirgus pieprasījumam
- **Līdz 2024. gadam** un pēc tam reizi četros gados izvērtēt, vai apmācību sistēma nodrošina nepieciešamo prasmju līmeni
- Atbalsta un apmācību programmas **jāpadara pieejamas** visiem ar energoefektivitāti saistītajiem profesionāļiem

Energopakalpojumi

27.pants

- **Energoefektivitātes līgumu** pieejamība publiskajam sektoram, kad tiek renovētas publiskās ēkas
- Renovējot **lielas nedzīvojamās ēkas** (>1000 m²) jāizvērtē iespējas izmantot ESKO risinājumus
- Palielināta **energokonsultantu, neatkarīgo tirgus ekspertu** un citu atbalsta instrumentu loma

Palīdz nodrošināt energoefektivitātes jomas kvalitāti, profesionalitāti un vairo uzticību ESKO

Aizsargātie lietotāji un enerģētiskā nabadzība

Dalībvalstīm ir pienākums:

Piešķirt prioritāti enerģētiskās nabadzības riskam pakļautiem un mazaizsargātiem iedzīvotājiem

Veicināt tehnisko palīdzību un finansējuma un finanšu rīku ieviešanu, speciālu fondu izveidi

Veikt pasākumus, lai aizsargātu enerģētiskās nabadzības riskam pakļautos iedzīvotājus

Visefektīvākajā veidā izmantot publisko finansējumu – gan nacionālo, gan ES līmeņa

Izveidot ekspertu tīklu, lai izstrādātu stratēģiju energoefektivitātes pasākumiem ar mērķi mazināt enerģijas nabadzību

ETS

Palielināt zaļās enerģijas piedāvājumu patērētājiem
Inovācijas un investīcijas jaunos enerģijas avotos
Esošās infrastruktūras modernizēšana

Sociālais
klimata
fonds

25% no ienākumiem no ETS paplašināšanas
Īslaicīgas tiešās subsīdijas mājražotājiem un sabiedriskā transporta lietotājiem

Energokopieniu pieeja

Pieeja, kas balstīta uz energokopieniu attīstību – iespējas vietējām kopienām (kvartāliem) radīt integrētus un digitalizētus atjaunojamo resursu risinājumus un **«nulles enerģijas» kopienas**, kur patērētāji kļūst par «ražotāj-patērētājiem» (*prosumers*) un var nodot/saņemt enerģiju no tīkla caur «neto norēķinu» sistēmu

Elektroenerģijas tirgus likuma grozījumi Latvijā definē un nosaka :

- 1) energokopieniu izveidi;
- 2) attālinātās atjaunojamās enerģijas ražošanu un izmantošanu.

Energosnieguma direktīvas pārskats

- Enerģijas sistēmas **dekarbonizācija** ir prioritāte (75% no visām SEG emisijām)
- Nopietna ietekme uz visiem enerģijas sektoriem: **elektrības (un siltuma) ģenerēšanu, ēkām, transportu un ražošanu**
- Divi galvenie ceļi ir **energoefektivitāte** un **atjaunojamo resursu** plašāka izmantošana
- **Mērķis: vismaz 60% emisiju samazināšana līdz 2030.gadam, salīdzinot ar 2015.gadu ēku un elektrības sektoros.**
- Fosīlo kurināmo (naftas, gāzes, ogļu, mazuta) izmantošana būtiski samazināsies
- Līdz 2030.gadam elektrības īpatsvars, kas ģenerēta no atjaunojamiem resursiem, dubultosies līdz 65% vai vairāk
- Paplašināsies arī enerģijas gala patēriņa elektrifikācija – līdz 30% 2030.gadā
- **Ēku renovāciju apjoms līdz 2030.gadam vismaz jādubulto (līdz 2%)**
- Transports: atjaunojamo degvielu īpatsvara palielināšanās līdz 24%

Energosnieguma direktīvas pārskats

- **Minimālie enerģijas snieguma standarti (MEPS)**

- *Jauns instruments, iespējamās vairākas alternatīvas pieejas*

- **Dzilās renovācijas standarti**

- *Nospraust jaunu definīciju (iepriekš – vismaz 60% enerģijas ietaupījumu)*

- **Ēku renovācijas pases**

- *Pakāpeniski soļi, sasaistē ar citiem instrumentiem*

- **Energosertifikācijas normu pastiprināšana**

- *Kvalitātes un salīdzināmības uzlabošana*
- *Uzlabot pieejamību lietotājiem (digitalizācija, nacionālās datu bāzes)*
- *Palielināts sertifikātu informācijas apjoms*

- **Ēku dekarbonizācija**

- *Pāreja no «zema enerģijas patēriņa» uz «neto nulles emisiju ēkām»*
- *SEG emisiju metrikas ieviešana energosertifikātos*

- **Viedās gatavības indikators**

- *Paātrināt nākamsoļus un izveidot sinerģijas ar citiem instrumentiem*

- **Elektromobilitātes veicināšana**

- *Pastiprināt noteikumus elektrouzlādes punktu mērogošanai ēkās*
- *Jaunas prasības e-velosipēdiem un e-skūteriem?*

Palielināt renovāciju apjomu un dziļumu

Ēku dekarbonizācija

Ēku un to inženiersistēmu modernizācija, izmantojot digitālos rīkus

Minimālie enerģijas snieguma standarti (MEPS)

Galvenie standartu dizaina elementi:

- **Mācīties no dalībvalstu un ekspertu līdzšinējās pieredzes**
- **Sākt no esošajiem instrumentiem:** pastiprināts energosertifikāts
- **Ēku tipoloģija, uz ko attiecināt:**
 - fokuss uz energo neefektīvākajām ēkām, lai iegūtu vislielākos ietaupījumus (enerģijas, SEG emisijas)
 - Izmantot juridiskos ēku apsaimniekošanas tiesību pārejas punktus (izīrēšana, pārdošana)
 - Saglabāt elastīgumu, piemērojoties nacionālajiem apstākļiem
- **Ambīciju līmenis:** nospraust skaidru ilgtermiņa ceļa karti ar eventuālu 0 neto emisiju mērķi
- **Novērst negatīvās sociālās sekas:** īres cenu celšanos, stimulu asimetriju un mājokļu pieejamību
- **Kopā ar MEPS standartiem piedāvāt finanšu un tehnisko palīdzību**

Atjaunojamo energoresursu direktīva (RED II)

Set a new EU-level target of **40%** renewables in the energy mix

Set a benchmark of **49%** of renewables in buildings

Increase the use of renewable energy in heating and cooling by **1.1 percentage point** every year

Raise the use of renewable energy in district heating and cooling by **2.1 percentage points** every year

ES mēroga mērķrādītāja struktūra

REDII

32%

Transports

14% mērķrādītājs

3.5% apakšmērķrādītājs modernām biodegvielām

Siltumapgāde un aukstumapgāde

Pieaugums 1.1 procentpunkta apmērā gadā (indikātīvs)

Pieaugums 1.0 procentpunkta apmērā centralizētajā siltum- un aukstumapgādē (indikātīvs)

Ēku sektors

Rūpniecības sektors

Pārskatītā REDII

40%

SEG emisiju intensitātes samazināšana 13% apjomā
2.2% mērķrādītājs modernām biodegvielām
2.6% apakšmērķrādītājs RFNBO

Pieaugums 1.1 pp apmērā gadā (saistošs)
Indikatīvi papildu uzdevumi dalībvalstīm
2.1 pp centralizētajā siltum- un aukstumapgādē (indikātīvs)

JAUNS

49% AER (indikātīvs)

JAUNS

Pieaugums 1.1 pp apmērā (indikātīvs)
50 % apakšmērķrādītājs RFNBO

Trīs vaļi: ēkas, mašīnas un saule

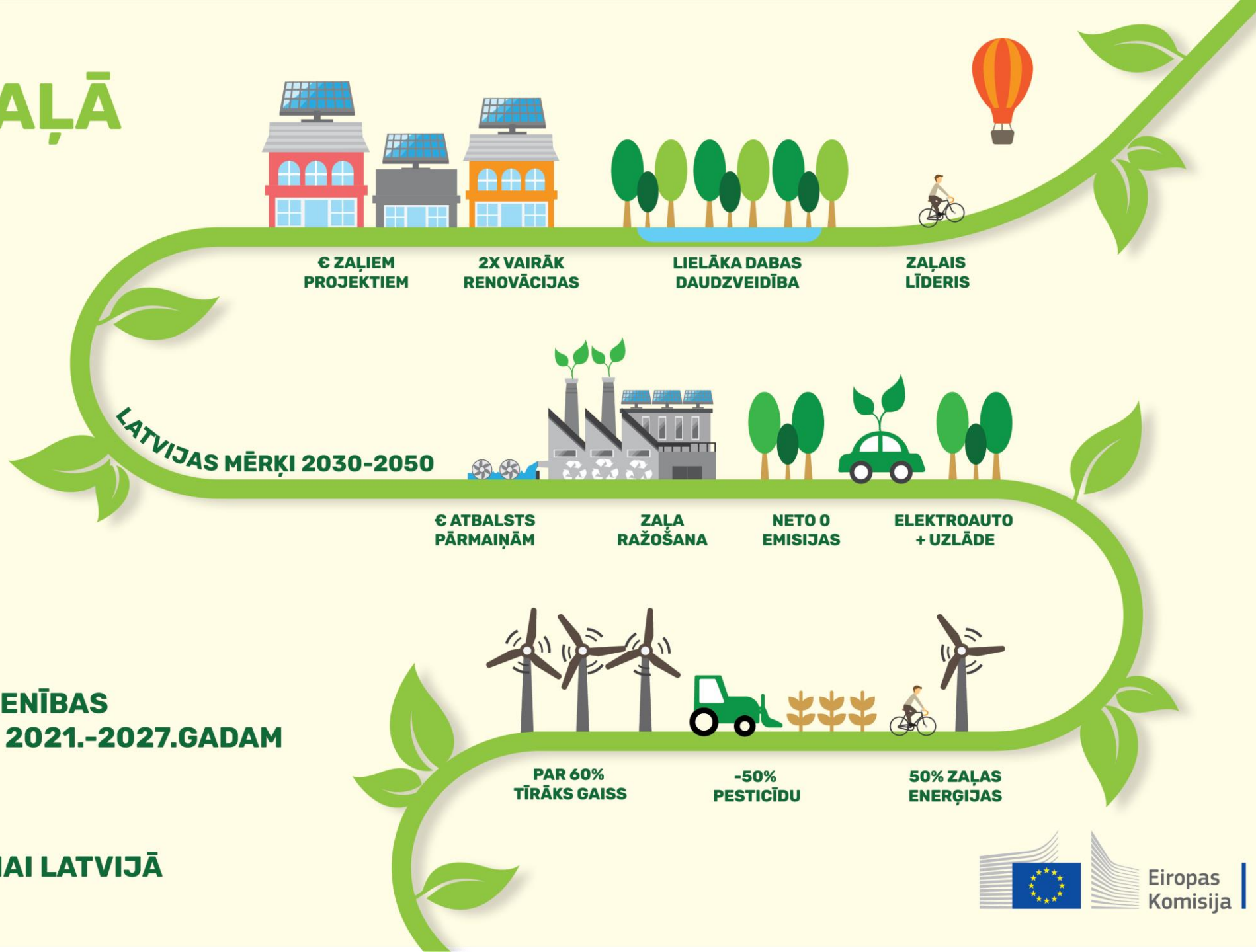
Balstoties uz Latvijas iesniegto **Enerģētikas un klimata plānu,
ieteicams veikt reformas un investīcijas šādās jomās:**

- 1 Ēku energoefektivitāte**
- 2 Transporta sektora zaļināšana**
- 3 Atjaunojamās enerģijas (īpaši – vēja un saules) izmantošana**

Latvijai
pieejamie
līdzekļi
Struktūrfondos
no 2021.-
2027.gadam ir
4 miljardi eiro

No Ekonomikas
atjaunošanas
instrumenta
(RRF) no 2021.-
2026.gadam
pieejami 2
miljardi eiro

EIROPAS ZAĻĀ KURSA IESPĒJAS

30%

**10 MILJARDI –
KOPĒJAIS EIROPAS SAVIENĪBAS
FINANSĒJUMS LATVIJAI 2021.-2027.GADAM**

**3 MILJARDI –
FINANSĒJUMS EIROPAS
ZAĻĀ KURSA ĪSTENOŠANAI LATVIJĀ**

EIROPAS ZAĻAIS KURSS 2021-2030-2050

➤ Eiropas Komisijas pārstāvniecība Latvijā

Eiropas Savienības māja
Aspazijas bulvāris 28,
Rīga, LV-1050

ec.europa.eu/latvia
comm-rep-latvia@ec.europa.eu

EiropasKomisija

@EiropasKomisija

EKparstavnieciba

eiropaskomisija